

ANKARA İLİ KIZILCAHAMAM İLÇESİ TIBBİ VE AROMATİK BİTKİ YETİŞTİRİCİLİĞİ PAZAR ARAŞTIRMASI

Proje Koordinatörü :Vet.Hek. Ahu KAYALARLI ACARTÜRK
Proje Sorumlusu : Zir. Müh. Adem BÜYÜKHAN
Danışman : Araş. Gör. Mesut UYANIK (Ankara Üni. Ziraat Fakültesi
Tarla Bitkileri Bölümü)
Proje No : TR51/15/DFD/0045

ANKARA 2016

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	3
PAZAR ARAŞTIRMASI.....	4
1. Melissa officinalis ssp. officinalis (Oğulotu)	6
2. Salvia officinalis (Tıbbi Adaçayı)	6
3. Origanum onites (İzmir Kekiği)	7
4. Hypericum perforatum (Sarı Kantaron)	7

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de Bazı Tıbbi Aromatik Bitkilerin Organik Üretimi (ton).....	4
Tablo 2. Türkiye’de Bazı Tıbbi Aromatik Bitkilerin Organik Üretim Değerleri	5
Tablo 3. Kızılcahamam ve çevresinde 10 dekar parsel büyüklüğünde bir tarlada ürün çeşitlerine göre hasat sonrası ürünü satmasıyla elde edeceği tahmini kazanç	8

PAZAR ARAŞTIRMASI

Türkiye dünya genelinde yaklaşık 100 ülkeye tıbbi ve aromatik bitki dış satımını gerçekleştirmektedir. Dış satımının önemli bir kısmını Kuzey Amerika, Avrupa Birliği, Latin Amerika, Uzak Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine yapmaktadır. Bu ülkelerden ABD, Almanya, Vietnam, Hollanda, Polonya, Brezilya, Kanada, İtalya, Belçika, Yunanistan, Fransa ve Japonya listenin başında yer almaktadırlar. Ülkemizin ihraç ettiği önemli tıbbi ve aromatik bitkiler ise kekik, defne yaprağı, kimyon, anason, rezene tohumu, ardıç kabuğu, mahlep, çemen, biberiye, meyan kökü, nane, sumak, adaçayı ve ıhlamur çiçeğidir (Bayram ve ark., 2010).

Tablo 1. Türkiye’de Bazı Tıbbi Aromatik Bitkilerin Organik Üretimi (ton)

BİTKİLER	2005	2006	2007	2008
ADAÇAYI	581,22	1060,45	476,47	404,91
ANASON	287,34	345,42	382,14	409,14
BİBERİYE	411,81	332,37	558,94	500,67
EBEGÜMECİ	101,19	102,15	0,79	103,47
GÜL	304,54	283,41	449,99	347,17
HAYIT	162,60	174,20	285,05	170,65
ISIRGANOTU	173,45	257,80	103,25	77,71
KANTARON	116,12	60,10	60,55	0,60
KAPARI	662,80	369,80	420,05	268,5
KARAHAN	140,00	225,00	235,00	300,00
KEÇİBOYNUZU	2842,65	2137,00	2065,00	2142,6
KEKİK	1912,22	2876,20	1623,58	1682,4
KİMYON	214,68	918,70	328,91	881,0
MELİSA	45,74	136,15	76,05	26,45
MERSİN	530,05	350,06	105,99	304,56

Kaynak: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, 2008

Tablo 2. Türkiye’de Bazı Tıbbi Aromatik Bitkilerin Organik Üretim Değerleri

BİTKİLER	2005		2006		2007		2008	
	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)	Miktar (Ton)	Değer (1000\$)
DEFNE YAPRAĞI	5,558	11,839	7,26	17,336	7,519	20,301	6,934	20,020
KEKİK	10,425	17,883	12,202	22,608	11,308	39,493	9,683	42,878
ADAÇAYI	1,689	4,695	1,710	4,594	1,530	4,479	373	1,541
ANASON	2,259	4,620	2,593	4,978	2,003	4,704	2,658	9,350
KIŞNIŞ	18	28	96	86	41	51	19	71
KİMYON	7,202	10,718	4,900	7,730	4,209	9,228	2,367	6,832
REZENE	1,481	1,684	1,294	2,224	1,057	2,125	1,945	3,793
ÇEMEN	234	188	160	172	94	156	51	74
MAHLEP	113	1,407	104	1,007	109	908	102	897
MEYAN KÖKÜ	381	415	418	482	249	266	67	125
KEÇİ BOYNUZU	4,102	5,885	2,705	4,833	3,623	5,264	518	838
IHLAMUR	253	1,221	177	1,475	80	1,116	27	313
SUMAK	990	946	976	1,002	965	1,176	1,175	1,771
BİBERİYE	505	972	576	1,152	432	1,019	573	1,558
ÇÖREKOTU	45	89	37	90	45	163	38	139
NANE	49	103	45	103	153	505	125	326
TOPLAM	35,304	62,693	35,255	69,872	33,417	90,954	26,655	90,555

Ülkemizde ihracatı yapılan türlerin bir kısmının tarımı yapılmakla birlikte, geri kalan kısmı doğadan toplanmak suretiyle temin edilmektedir. Doğadan toplamayla, özellikle kontrolsüz toplama sonucu bitki türlerinin nesillerinin tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalınır. Ayrıca, doğadan toplanan türlerde her zaman aynı kalitede bitkileri toplamak mümkün olmayabilir. Zira tıbbi bitkilerin etken maddeleri üzerine iklim, toprak, yükseklik, yöney, yapılan kültürel uygulamalar gibi pek çok faktör etki yapmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu bu bitkilerin

tarımının yapılmasıyla kalite bakımından standardizasyon da sağlanmış olur. Tüm bunların sonucunda da katma değeri yüksek bitkiler elde edilmiş olur.

Kızılcahamam ve çevresinde kültüre alınması önerilen tıbbi aromatik bitki çeşitlerini ekonomikliğini ve Pazar durumlarını inceleyecek olursak:

1. Melissa officinalis ssp. officinalis (Oğulotu)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) kayıtlarına göre çok değerli olan bu bitkinin ülkemizde sadece 512 da alanda 242 tonluk üretimi yapılmaktadır. Bu 512 da ekim alanının tamamına yakını (507 da) Adana ve Karaman illerinde iken, Samsun’da 5 da alanda tarımı yapılmaktadır. Oysa, ekonomik öneminden dolayı Almanya, Bulgaristan, Fransa, İtalya, Romanya ve Kuzey Amerika ülkelerinde geniş alanlarda tarımı yapılmaktadır.

2. Salvia officinalis (Tıbbi Adaçayı)

Salvia officinalis, ülkemiz doğal florasında bulunmamakla birlikte, ülkemiz ekolojisinde oldukça iyi gelişen ve en çok yetiştirilen; aynı zamanda ihracatı yapılan türdür. Nitekim 2014 yılında 1326 ton adaçayı ihraç edilmiştir (Anonim, 2016a). *Salvia officinalis*, Türkçe adıyla “tıbbi adaçayı” sahip olduğu adaptasyon yeteneği ve tıbbi özelliği nedeniyle gerek ülkemizde gerekse dünyada en çok tarımı yapılan adaçayı türüdür. TÜİK kayıtlarına bakıldığında ülkemizdeki adaçayı tarım alanlarının artışı net bir şekilde görülecektir. Nitekim 2013 yılına 30 da alanda 4 tonluk bir üretim (sadece Karaman ilinde) söz konusuysen, 2015 yılında 536 da alanda toplam 80 tonluk üretim yapılmıştır. Ayrıca 2013 yılında sadece Karaman ilinde adaçayı tarımı yapılırken, 2015 yılına gelindiğinde en fazla ekim alanı Kütahya’da olmak üzere (355 da) Denizli, Muğla da adaçayı tarımı yapan illere dâhil olmuştur. Tarımı yapılan tür ise yukarıda bahsi geçen ve tıbbi adaçayı olarak bilinen *Salvia officinalis* türüdür. Görüldüğü gibi, ülkemizde adaçayına talep giderek artmakta ve dolayısıyla da ekim alanına da buna paralel olarak artmaktadır. Ekim alanının artması ayrıca, adaçayının ülkemizde pazar payının olduğunu da göstermektedir.

3. *Origanum onites* (İzmir Kekığı)

Türkiye kekik üretimi ve ihracatında dünyada birinci sırada yer almaktadır. Nitekim ülkemiz dünya kekik ticaretinin %70'ini elinde tutmaktadır. Dolayısıyla kekik, ülkemiz ekonomisine en fazla gelir getiren tıbbi ve aromatik bitkilerin başında gelmektedir. Ülkemiz kekik türleri bakımından önemli takson zenginliğine sahiptir.

Kekik ülkemizde hem doğadan toplanarak hem de tarımı yapılarak ihraç edilmektedir. Genel olarak ülkemizden *Origanum* cinsine ait türler toplanmaktadır. Bu türler içerisinde özellikle İzmir kekığı (*Origanum onites*), İstanbul kekığı (*Origanum vulgare ssp.hirtum*), Sütçüler kekığı (*Origanum minutiflorum*), Alanya kekığı (*Origanum majorana*) ve Suriye kekığı (*Origanum syriacum*) ticari olarak önem taşımaktadır. *Thymus cinsi* ülkemizde *Origanum* cinsine göre takson sayısı bakımından daha zengin olmasına rağmen, *Thymus* türlerinin ekonomik değeri *Origanum* türleri kadar önemli değildir (Baydar, 2009). *Satureja* türleri ile *Thymbra* türleri daha çok yerel pazarlarda satılan ve çay ve baharat olarak tüketilen türlerdir. Dolayısıyla, ülkemiz kekik ihracatının yaklaşık %90'lık bir kısmını *Origanum* türleri oluşturmakta olup, bunun içindeki en büyük payı da İzmir kekığı olarak bilinen *Origanum onites* almaktadır (Sancaktaroğlu ve Bayram, 2011). İzmir kekığı (*Origanum onites*) diğerlerinden farklı olarak tarımı yapılarak ihraç edilmektedir.

4. *Hypericum perforatum* (Sarı Kantaron)

Sarı kantaron (*Hypericum perforatum* L.) dünyada, özellikle Avrupa'da oldukça fazla miktarda tüketilmektedir. Tüketilen hammaddenin büyük bir bölümü kültürü yapılarak sağlanırken, bir kısmı da doğadan toplamak suretiyle temin edilmektedir. Ülkemizde sarı kantaron üretimi yok denecek kadar azdır, fakat ülkemiz piyasa koşullarında kilogram fiyatı 80 TL civarlarında satışa sunulmaktadır.

Tablo 3. Kızılcahamam ve Çevresinde 10 Dekar Parsel Büyüklüğünde Bir Tarlada Ürün Çeşitlerine Göre Hasat Sonrası Ürünü Satmasıyla Elde Edeceği Tahmini Kazanç

BİTKİLER			
	Verim (Kg/10 Da)	Değer (kg/TL)	Toplam Gelir(TL)
SARI KANTARON	5.000	15,00	75.000
MELİSSA	5.000	15,00	75.000
ADAÇAYI	5.000	25,00	125.00
İZMİR KEKİĞİ	5.000	30,00	150.000
BUĞDAY	3.000	0,70	2.100

Not: Gelir hesaplamasında çiftçinin ürünü kendisinin kurutup organik tarım sertifikasına sahip olarak paketleyip pazarlaması kurgulanmıştır. Fiat belirleme internet üzerinden satış yapan firmaların en düşük ve en yüksek fiyatların ortalamaları alınmıştır.